

15.03.2017

Завершили роботу XXVII читання академіка В. І. Вернадського

14 березня 2017 р. відбулися XXVII читання академіка В. І. Вернадського «Ноосферна цивілізація – світ науки, інженерії, технологій», організовані Національною академією наук України, Комісією НАН України з наукової спадщини академіка В.І. Вернадського та Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського (НБУВ). У заході взяли участь представники вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ НАН України, співробітники НБУВ ([Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського](#)).

З вітальним словом до учасників академічних читань звернувся голова Комісії НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, віце-президент НАН України академік А. Загородній. Він зазначив, що наукові відкриття останніх років свідчать про те, що сформульовані В. І. Вернадським ідеї знаходять втілення, реалізуються у різноманітних галузях: фізиці, хімії, біології, радіоекології, ядерній фізиці та ін. Цьогорічна тема читань «Ноосферна цивілізація – світ науки, інженерії, технологій» має на меті привернути увагу наукового співтовариства й суспільства загалом до проблем довкілля, адже будь-яка цивілізація має майбутнє лише за умови, що вона перебуває в гармонії з довкіллям. Не менш важливо у нинішніх умовах переконувати суспільство, що наука є невід’ємним елементом будь-якої цивілізації, основою для розвитку інженерії, технологій і науково-технічного поступу.

Учасників читань привітав і генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, член-кореспондент НАН України В. Попик. Він підкреслив, що НБУВ за майже 100 років діяльності стала уособленням універсальності знань, всеосяжного діапазону наукового пошуку, який був притаманний В. І. Вернадському, та символом втілення ідей Ноосферної цивілізації, що органічно поєднує світ науки, інженерії, виробничих, соціальних, інтелектуальних технологій та інновацій. «За тричотири роки нам вдалося у сім разів розширити межі віртуального спілкування наших читачів з бібліотекою. У минулому році ми задовольнили понад 350 млн. інформаційних запитів, надали віддаленим користувачам 25 млн. електронних текстів. Ми активно працюємо у напрямі формування баз даних й інтеграції ресурсів наукової інформації, що створюються в Україні», – зауважив В. Попик.

Віце-президент НАН України академік С. Пирожков присвятив свій виступ цивілізаційному вибору України у контексті сформульованої В. І. Вернадським ідеї ноосферної цивілізації, яка рухається на зміну традиційним цивілізаціям, заснованим на цінностях християнського, східного і мусульманського світів. Він зауважив, що Україна не перебуває в епіцентрі жодної з цих цивілізацій і не може повністю належати до якоїсь з них, що зумовлює цивілізаційну розколотисть українського суспільства, зокрема, у регіональній та індивідуальній ментальності. На думку академіка Пирожкова, доленосне питання цивілізаційного вибору сьогодні постало перед Україною особливо гостро. «У масовій свідомості такий вибір асоціюється з обранням геополітичного регіону, блоку чи союзу країн, до яких має увійти Україна. Проте цивілізаційний вибір країни – це вибір способу життя і цінностей, це вибір не місця у світі, а парадигми і стратегій реалізації власного поступу у світі, що може бути трактовано як реальна національна ідея», – наголосив С. Пирожков. За його словами, цей процес актуалізує значення НАН України, зокрема Секції суспільних і гуманітарних наук щодо створення парадигми цивілізаційних реформ, оцінювання гуманітарної небезпеки й ризиків на цьому шляху, розробки футурологічних сценаріїв майбутнього розвитку України.

Із цікавістю була сприйнята доповідь Лауреата Золотої медалі імені В. І. Вернадського НАН України, директора Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академіка Г. Єльської, присвячена біотехнологіям, що вирішують проблеми тривалості та якості життя, а також економічним проблемам охорони здоров'я. Доповідач зазначила, що у високорозвинутих країнах й тих, що розвиваються швидкими темпами, біотехнологію вважають одним з головних напрямів розвитку суспільства, а світові капіталовкладення в цю галузь сягають сотень мільярдів доларів. Сьогодні на чільне місце вийшли такі її напрями, як медична біотехнологія, сільськогосподарські біотехнології, аналітичні біосенсорні системи, екобіотехнологія. Г. Єльська підкреслила, що Україна має значний потенціал для ефективного розроблення й упровадження більшості з цих біотехнологій та ознайомила учасників читань з розробками Інституту молекулярної біології і генетики НАН України щодо діагностики і лікування спадкових, хронічних й онкозахворювань, регенераційної медицини, трансплантації нейральних стовбурових клітин та ін.

Про погляди В. І. Вернадського на роль особистості вченого в науці учасникам читань розповів радник Президії НАН України академік О. Онищенко. Він наголосив, що багато думок В. І. Вернадського щодо науки і вчених й сьогодні звучать актуально. Так, академік Вернадський був

переконаний, що для розвитку науки потрібні талановиті люди, яким притаманні, зокрема, такі риси:

- мотив поведінки, усвідомлення необхідності наукового пізнання;
- переконання в точності фактів;
- самокритичність і критичний підхід до канонів, авторитетів, думок;
- уміння поставити нові проблеми;
- уміння орієнтуватись на освоєння і використання основних елементів наукового знання.

Підсумовуючи свій виступ, академік О. Онищенко висловив переконання, що саме особистість ученого є головною і незамінною цінністю при всіх змінах у суспільстві, організації науки, парадигмах досліджень. Водночас доцільно враховувати й застереження В. І. Вернадського проти помилок (як суспільства, так і вчених) щодо науки. Ідеться про однобічність, вузький підхід, захоплення ненауковими поглядами, паніку перед кризою науки, спроби розриву науки як комплексного явища.

На завершення XXVII читань академіка В. І. Вернадського всі охочі мали можливість ознайомитись із книжковою виставкою [«Ноосферна цивілізація – світ науки, інженерії, технологій»](#) та електронною колекцією [«В. І. Вернадський»](#) на порталі НБУВ.